

KÁNTOR SÁNDORNÉ

A DEBRECENI KITÜNTETÉSES DOKTORAVATÁSOK
TÖRTÉNETE (1912–2012)

A HISTORY OF THE HONOUR DOCTORAL AWARDING CEREMONY IN DEBRECEN (1912–2012). This factually substantiated overview offers, for the first time in the past century, a compilation of the names of distinguished university students who throughout their studies attained top grades and hereby proved worthy of the acknowledgement of the head of state in the form of an Honour Doctoral Awarding Ceremony. A brief outline of the prehistory of honour doctoral awards is followed by an overview of the varied history of distinguished promotio in Hungary and in Debrecen (promotio sub auspiciis Regis, promotio sub auspiciis Gubernatoris, promotio sub laurea Almae matris, promotio sub auspiciis Rei Publicae Popularis, promotio sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae), which is supplemented with a survey of legal and regulatory dispositions. Finally we are given an opportunity to get acquainted with the names of distinguished honour doctors. An equally valuable part of the disquisition is a compilation of pictorial material representing flashes of rare moments.

Bevezetés

Az egyetemek feladata megalakulása óta kettős. Céljuk egyrészt a magas színvonalú oktatás, másrészt a kiemelkedő, nemzetközileg is elismert tudományos munka az adott szakterületen, a jó szakemberek mellett az elit utánpótlás biztosítása.

Az egyetemek joga a doktori cím adományozása. Az évszázadok alatt ennek rendje, formája, előírásai a társadalmi-politikai rendszerek változásával együtt változott.

Az első egyetemeket a középkorban alapították, s az intézmények keretei között a 19. századig általában filozófiai, teológiai, jogi és orvosi karok működtek.

Az egyetemek alapítóleveleikben kimondták, hogy az egyetem az általa adott képesítésnek megfelelő címeket adományozhat (*baccalaureusi*, *magisteri*, *licenciatusi*) azoknak, akik tanulmányi kötelezettségüket teljesítették. Doktori fokozatot is lehetett szerezni a hallgatónak bizonyos jól meghatározott feltételek mellett. A fokozatok megadását a fokozatra való felavatással (*promotio*) kötötték össze. A *promotio* révén kapták meg a felavatottak a címmel együtt járó jogokat és kiváltságokat. Nemcsak a hallgatókat avatták fel, hanem az egyetem rektorát, dékánját, professzorait, doktorokat, de ezt előbb az uralkodónak (császárnak vagy királynak) kellett jóváhagynia. A ceremónia gyökerei tulajdonképpen az antik Rómába nyúlnak vissza (*auspiciium*).

A magyarországi oktatási rendszer az osztrák oktatási rendszerre épült. Az uralkodó az első magyar egyetemekre is kiterjesztette azokat a jogokat és kiváltságokat, amelyeket

a német, illetve az osztrák egyetemek megkaptak (Köln, Graz, Bécs, Mainz, Ingolstadt, Prága, Olmütz).

Az első magyar egyetem alapítása, mint köztudott, Pázmány Péter nevéhez fűződik, aki 1635. március 29-én írt II. Ferdinándhoz egy előterjesztést egy kétkarú – hittudományi és bölcsészeti karral tervezett – magyar egyetem létesítésére. Pázmány Péter a grazi egyetemen tanult és annak mintájára hozta létre a nagyszombati magyar egyetemet. Az 1635 októberében keltezett királyi oklevélben *Universitas Archiepiscopalis* (Érseki Egyetem) néven jött létre Nagyszombatban az első, rövidített szóhasználattal a Nagyszombati Egyetem, amely a későbbiekben a jezsuiták irányítása alatt működött. Az egyetem nevében a magyar szó csak a földrajzi hozzátartozást jelentette, az oktatás nyelve latin volt, illetve II. József alatt rövid ideig német.

Mária Terézia 1769-ben emelte királyi rangra az egyetemet, amelyet 1777-ben Budára költöztetett (1780-tól Budai Királyi Egyetem). 1784-ben a jogi, orvosi és bölcsészeti kart Pestre, a hittudományt Pozsonyba helyezték át.

A bölcsészkaron *baccalaureusi*, majd filozófiai doktorátust (*artium liberalium et philosophiae magister*) fokozatot lehetett szerezni. A bölcsész doktorátusok kétirányúak voltak még a 19. században is a szabad művészeti (*artes*) és a filozófiai (*scientiae*). Teológiából a teológiai doktor (*doctor theologiae*), jogból a jogi doktor (*doctor iuris utriusque*), az orvoskar megalakulása után orvosdoktori címet lehetett szerezni.

A jezsuiták vezették be a *promotio sub auspiciis imperatoris* fogalmát (Graz 1624/25, Bécs 1661), de ez ekkor még csak a filozófiai és teológiai karokra vonatkozott. Az ilyen avatás előfeltételei nemesi származás, jó tanulmányi eredmény és viselkedés voltak. A kiváló tanulók a disszertációjukat az uralkodónak ajánlották, és ha ő elfogadta, akkor az avatásra elküldte a képviselőjét.

Mária Terézia nagy gondot fordított az oktatásügyre, a közoktatástól kezdve (*Ratio Educationis*, 1777) az egyetemi oktatásig: „Az ifjúság helyes nevelését és az egész közoktatásügynek intézését a józan erkölcsű népek mindenkoron oly nagy fontosságúaknak tekintették, hogy benne látták országaik legfőbb sarkkövét és az általános jólét alapjait. [...] A nevelésről való legfőbb gondoskodást és a nemes tudományok igazgatását hazai törvényeink rendelkezéseiből a fenntartott királyi felségjog közé iktatták.”

Mária Terézia mérnöki és orvosi karokat létesített és biztosította az állam irányító szerepét. Ő vezette be a *promotio sub auspiciis Regis* fogalmát és terjesztette ki a jogi karra is. Évenkénti kontingenst határozott meg a kiváló eredményt elért hallgatók számára. A felavatottak a császártól egy aranyláncot kaptak. II. József eltörölte a jezsuitákra emlékeztető viseleteket és szertartásokat, amelyet a hallgatók és a tanárok is helyeseltek. II. (I) Ferenc (1792–1835) német-római, majd osztrák császár uralkodása alatt csak a jogi doktorok kaphatták meg ezt a címet, majd a lehetőséget csak 1882–1918 között terjesztették ki a többi karra.

A nagyszombati (budai, majd pesti) egyetemen 1642–1810 között 12 egyetemi hallgatót (6 bölcsész, 3 hittudományi hallgató, 1 orvos, 2 jogász) avattak királyi pártfoggással.

A mai ceremóniák gyökerei a 18. századig nyúlnak vissza, de később számos magyaros elemmel bővültek. A 19. századi reformmozgalom hatását is felismerhetjük benne. A kitüntetéses avatásnak mindig szigorúan meghatározott rendje és előírásai voltak. A Bach-korszakban, félve az egyetemi hallgatók gyűléseitől, minden rendezvényt beszüntettek.

1870-től a magyarországi egyetemeken szerzett doktori oklevelek érvényessége az egész monarchiára vonatkozott. 1873-ban a bölcsészdoktori szigorlat új rendjét vezették be: megszűnt a disputáció, a középkori hagyományokra visszanyúló szabad vitatkozás. Helyette kinyomtatott értekezést kellett benyújtani. Nyilvános lett a szigorlat és rögzítették a szigorlat tárgyát, követelményeit és előírták az értekezés kinyomtatását is. Új doktori szabályzat készült, ami lényegében érvényben volt a doktorátus eltörléséig, vagyis 1951-ig.

Szélesebb körben és rendszeresen 1895-től került sor a király védnöksége alatti avatásra, amelynek keretében a doktorjelöltnek egy gyémántokkal ékesített aranygyűrűt adott át a királyi képviselő, amelyen FJ, azaz Ferenc József monogramja volt.¹

1895. október 12-én három fő avatására került sor a budapesti Tudományegyetemen: Hegedűs Lóránt (államtudomány), Pap Ferenc (bölcészettudomány) és Szladits Károly (jogtudomány).

Az elsők között *sub auspiciis Regis* avatott Szladits Károly (1897–1956) jogász, később egyetemi tanár, a magyar magánjog tudományának iskolateremtője, az MTA tagja volt, aki 1953-ban Kossuth-díjat is kapott.

A 20. század második évtizedében elején, a dolgok természetéből adódóan a kitüntetéses avatás átalakuláson ment keresztül: a *promotio sub auspiciis Regis* felváltotta a *promotio sub auspiciis Gubernatoris*.²

¹ A Pallas Lexikon szerint: „A sub auspiciis Regis (a király védnöksége alatt) egyetemi intézmény, mely szerint bizonyos végzett egyetemi hallgatókat, akik összes vizsgáikat és doktori szigorlataikat kitüntetéssel tették le, a király védnöksége mellett ünnepiesen felavatnak (Promotio sub auspiciis). A sub auspiciis Regis már 1848 előtt is fenn állott egyetemünkön. Újabban (1895) ismét felelevenítették. A sub auspiciis Regis felavatás célja az ifjúság buzdítása, ilyen ünnepélyes promoveálásban azonban a budapesti egyetem összes hallgatói közül évente csak kettő, a kolozsvári egyetem hallgatói közül csak egy részesül, akinek felavatásán megjelenő királyi képviselő (rendesen miniszter vagy államtitkár) a királytól ajándékozott értékes doktori gyűrűt ad át. Ezen legfelsőbb egyetemi kitüntetés kieszközlését az egyetem tanácsa javasolja a vallás- és közoktatási miniszternek, aki aztán a királynak előterjesztést tesz. Az ünnepiesen végbemenő felavatásról az 1895-ben kiadott miniszteri szabályzat intézkedik. A sub auspiciis Regis megvan a bécsi, grazi egyetemeken is.”

² 1925-ben a Révai Lexikon így ír a két avatás viszonyáról: „Sub auspiciis Regis: Egyes olyan ifjakat, akik középiskolai és egyetemi vizsgálataikon a legjobb osztályzatot érdemelték, az egyetemi tanács javaslatára a közoktatási miniszter előterjesztésére a király értékes gyűrűvel tüntetett ki, ennek átadása (Promotio sub auspiciis) királyi képviselő jelenlétében történt. E régi intézményt 1895-ben újították fel, ugyanekkor szabályzat is készült róla. A forradalmak után, 1922. június 23. óta Magyarország kormányzója nevében (sub auspiciis Gubernatoris) történt az ily kitüntetésre érdemesített ifjak felavatása.”

A sub auspiciis Gubernatoris promotio a kormányzó pártfogásával történt. Lényegében a politikai és gazdasági változások hozták magukkal az elnevezések megváltozását és az átadott gyűrű anyagának megváltozását.

A sub auspiciis Regis avatásnál 1895-től a király értékes, gyémántokkal ékesített aranygyűrűvel tüntette ki a doktoranduszokat. A királygyűrűn Ferenc József FJ monogramja látható.

A királygyűrű

1922–1926 között „*az országra nehezedő súlyos időkre való tekintettel a sub auspiciis Gubernatoris avatás jelképéül átadandó gyűrűk továbbiakig vasból készítendők*” (*Sub auspiciis Regis*-szabályzat).

Bacsó Ferenc sub auspiciis Gubernatoris vasgyűrűje (1927)

Váczai Lajos sub auspiciis Gubernatoris aranygyűrűje (1942)

1926 után egészen 1944-ig ismét visszatértek az aranygyűrű adományozásához. Az aranygyűrű súlya meghatározott volt, a formája szerint pedig pecsétgyűrű. A külső oldalán mindig a magyar címer, a belső oldalán az avatott neve és az avatás dátuma volt bevésve. A címer mintázata az aktuális állami címert követte és követi a mai napig is. A Magyarországon adományozott aranygyűrű nagyon hasonlít az Ausztriában a *sub auspiciis Praesidentis* avatásnál adományozott arany pecsétgyűrűhöz.

Osztrák sub auspiciis Praesidentis gyűrű

Ismert, hogy a kolozsvári egyetemen 1896–1919 között 28, a budapesti tudományegyetemen 1895–1916 között 53 királygyűrűs avatás volt. A királygyűrűvel avatottak között találjuk a Tóth ikreket, Tóth Károly és Tóth Lajos jogászokat (1904), akik közül Tóth Károly Szegeden lett jogászprofesszor, míg Tóth Lajos Debrecenben volt az egyetlen akadémikus jogászprofesszor. Tóth Lajos családi hagyományt követő fiát, Tóth Jánost, Debrecenben avatták *sub laurea Almae Matris* az államtudományok doktorává 1947-ben. A későbbi debreceni professzorok közül kormányzógyűrűvel avatták Soó Rezsőt (1926), Imre Lajost (1928), Sántha Kálmánt (1929), illetve a Debrecenhez is kötődő Bay Zoltánt (1928).

A kitüntetéses doktoravatások története a debreceni egyetemen (1912–1944)

A debreceni m. kir. Tudományegyetem 1912-ben alakult meg. Az 1918–1944 közti időszakban 27 doktorjelöltet avattak kitüntetéssel doktorrá. Közülük legtöbbször bölcse-szek voltak, 13 fő, utána következett a jogi karról (államtudomány- és jogtudomány) 10 fő, orvos 3 fő és 1 fő a hittudományi karról. Egyetlenegy *sub auspiciis Regis* doktor-avatás volt összesen, amelyen 1918. október 23-án, Dr. Káposztás-szentmiklósi Nagy Zoltán (K. Nagy Zoltán) államtudományi doktorjelöltet avatták fel. A többieket *sub aus-piciis Gubernatoris* avatták.

Az egyetemi tanács jegyzőkönyvei tükrözik „*a legfelsőbb királyi pártfogás mellett tör-ténő tudorfelavatásnak* (promotio sub auspiciis Regis)” az életbeléptetésével kapcsolatos fejleményeket és az avatás rendjét:

„A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszternek ... 917.IV. alatt kelt rendelete

1. §

A legfelsőbb királyi pártfogás mellett történő tudorfelavatás (promotio sub auspiciis Regis) *felújítása tárgyában Ő császári és apostoli királyi Felségének 1893. évi június 15-én kelt legfelsőbb elhatározásával kibocsátott szabályzat a debreceni m. kir. Tudományegyetemen az 1917/18. évben lép életbe.*

2. §

Azon ifjak közül, akik tudori szigorlataikat a debreceni m. kir. Tudományegyetemen az 1914/15. vagy 1915/16. vagy 1916/17. tanévek valamelyikében tették le, az 1. §-ban em-lített szabályzat alapján legfelsőbb királyi pártfogás melletti felavatásra csakis kettő, – azon ifjak közül pedig, akik a szigorlatotokat ugyan itt az 1917/18. tanévvel kezdődően tették le csakis egy hozható javaslatba.

3. §

Az 1. §-ban említett szabályzat életbeléptetése előtt az illető tudománykarok és az egye-temi tanács által tett előterjesztéseket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyene szabályzat értelmében intézi el.

4. §

A felavatás részleteire a kolozsvári m. kir. Tudományegyetemen, e tárgyban, hatályban levő és a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1895. április hó 16.-án 19530 /szám alatt kelt rendeletével jóváhagyott szabályzat irányadó, mégpedig a következő 5. és 6. §-ban foglalt módosítással.

5. §

A felavatás az egyetem központi épületének felépítéséig az egyetem területén e célra be rendezett díszteremben, a központi épület felépítése után pedig ennek dísztermében történik.

A felavatáson az egyetemi tanács tagjai a részükre engedélyezett egyetemi díszöltönyben és dicsőült I. Ferencz József Ő császári és apostoli királyi Felsege által adományozott egyetemi jelvényekkel felékesítve vesznek részt.

6. §

A felavatási eskümintát a református hittudományi kar dékánja olvassa.

A doktorrá fogadás a szokott módon akként történik, hogy a jelöltnek első sorban a Rector Magnificus, utána pedig a karok dékánjai nyújtanak kezet a tudománykaroknak az egyetem szervezeti szabályzatában meghatározott rendje szerint.

7. §

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1917. szeptember.”

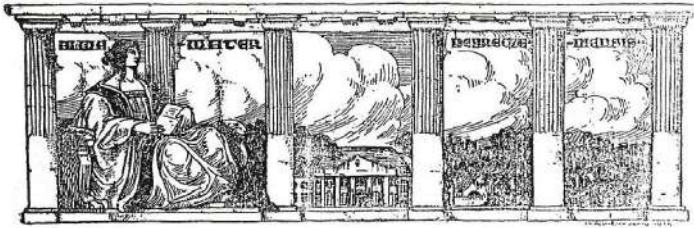

IV. Károly és Zita királyné a felvételi épület avatási ünnepségén (1918. október 23.)

Az egyetlen sub auspiciis Regis avatás Debrecenben

A debreceni Tudományegyetemen az első kitüntetéses, legfelsőbb királyi pártfogás melletti doktoravatás 1918. október. 23-án volt „IV. Károly Ő császári és apostoli királyi Felségének és Zita Császárné és Királyné Őfelségének legmagasabb jelenlétében.” Dr. Káposztás-szentmiklósi Nagy Zoltán (K. Nagy Zoltán) államtudományi doktorjelöltet avatták fel *sub auspiciis Regis* egy egyetemi díszülés keretében.

A királyi részvétel az egyetem orvostudományi épületének ünnepélyes átadásával volt egybekötve. A korabeli sajtó szerint a király fogadásán több baki is történt, nem jó himnuszot játszottak el az állomáson a királyi pár megérkezésekor. IV. Károly nem szólalt meg az ünnepségen, csak átadta a gyémántokkal díszített aranygyűrűt. Máskülönb ez volt az utolsó nyilvános szereplése. Uralkodásának hamarosan vége szakadt ezután. Elősegítette ezt az I. világháború, az 1918-as katonai összeomlás, az őszirózsás forradalom. Bár 1920-ban királyság lett a magyar államforma, de 1921-ben Horthy Miklós kormányzó távozásra bírta rá a királyt.

PROGRAMM.

I.

AZ EGYETEM AVATÓ-ÜNNEPÉLYE.

1. GRÓF ZICHY JÁNOS, Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter beszéde.
2. GRÓF DEGENFELD JÓZSEF, tiszántúli ref. egyházkerületi főgondnok beszéde.
3. Ő FELSÉGE AVATÓ BESZÉDE.
HIMNUSZ. Előadja a cs. és kir. 75. gyalogezred zenekara.
4. DR. KISS GÉZA, Rector Magnificus beszéde.
SZÓZAT. Előadja a cs. és kir. 75. gyalogezred zenekara.

II.

KÁPOSZTÁS-SZENTMIKLÓSI DR. NAGY ZOLTÁN
SUB AUSPICIIS REGIS ÁLLAMTUDOMÁNYI
DOKTORRÁ AVATÁSA.

Az avatási program

NOS RECTOR

ET ALMA AC CELEBERRIMA REGIA SCIENTIARUM UNIVERSITAS
HUNGARICA DEBRECZENIENSIS

LECTURIS SALUTEM !

Laudabile Maiorum nostrorum institutum est, ut qui honestis studiis atque artibus semet dediderunt, antequam ad vitae communis usum se conferant, debitum suae eruditionis testimonium legitimo acquirant modo. Cum itaque Ornatissimus ac Doctissimus Dominus Zoltán Nagy de Káposztásszentmiklós, annorum aetatis XXII, reformatae religionis, loco Nagyenyed, comitatu Alsóféhér ortus, Dissertatione Inaugurali specimen diligentiae et doctrinae laudabile exhibuisset et in rigorosis e disciplinis politicis benigne praescriptis examinibus, utpote e Jure Naturae Publico Universali et Gentium Positivo, e Jure Ecclesiastico, e Jure Publico Hungariae Legibusque Administrativis et Aerarialibus, denique e Politica, Oeconomia Politica, e Scientia Rerum Cameralium et e Statistica eruditionem scientiamque laudabiliter comprobavisset: Eundem itaque Ornatissimum ac Doctissimum Dominum Zoltán Nagy de Káposztásszentmiklós die, mense et anno infrascriptis **sub auspiciis Sacratissimae Majestatis Regis Apostolici Regni Hungariae Doctorem Rerum Politicarum**, in altissima praesentia iamfatae Sacratissimae Majestatis Domini nostri Clementissimi, gloriose regnantis Domini **Caroli** Primi Imperatoris Austriae et huius nominis **Quarti Regis Apostolici Regni Hungariae** creavimus, pronuntiavimus et declaravimus dantes et concedentes Ei omnia privilegia ac praerogativas, quibus Doctores Rerum Politicarum de jure et consuetudine utuntur, fruuntur et gaudent.

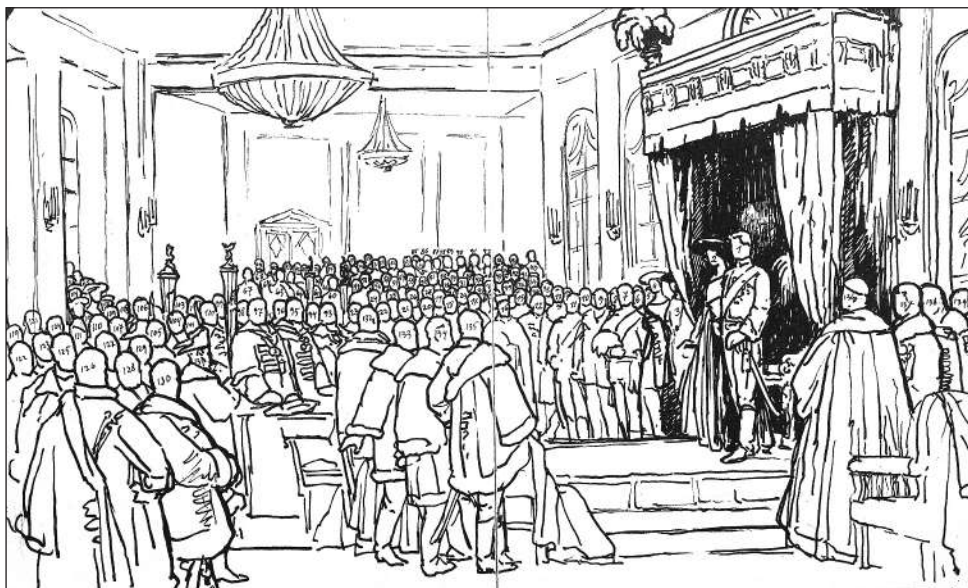
In quorum omnium fidem Diploma hoc, maiore Universitatis nostrae sigillo munitum et consuetis subscriptionibus roboratum Ei dari curavimus.

Datum in libera Regiaque civitate Debreczen, in Hungaria, diemensis
....., anno Domini Millesimo nongentesimo.....

.....
doctor theologiae, universitatis Genavensis doctor
hon. causa, exegeos novi testamenti artiumque eius
adiutricium prof. publ. ord.; h. t. Rector Magnificus.

.....
doctor juris universi, juris ac processus poenalis
prof. publ. ord.; h. t. decanus collegii professorum
ordinis juris et rerum politicarum consultorum.

K. Nagy Zoltán sub auspiciis Gubernatoris kitüntetési doktori oklevelének piszkozata

Haranghy Jenő tusrajza a készülő festményhez

Magnifice Rector!

Tekintetes Egyetemi Tanács!

Doctorrá avatásomért méltóztassék köszönetemet fogadni. Eskümhöz híven mindenkor arra törekszem, hogy állásom tekintélyét megóvjam, nemkülönben szaktudományoknak és a debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetemnek gyarapodását, virágzását és ezzel hazám javát tehetségemhez képest előmozdítsam.

Köszönő egyes.

A köszönőszöveg

Sub auspiciis Gubernatoris avatások Debrecenben (1922–1944)

Debrecenben 1922–1944 között 26 főt avattak *sub auspiciis Gubernatoris* formában (jogtudomány 6, államtudomány 3, bölcsész 13, hittudomány 1, orvos 3).

Az államot, vagyis Magyarország kormányzóját a vallás- és közoktatásügyi miniszter (pl. gróf Klebelsberg Kunó), vagy a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium nagy tekintélyű államtitkárai képviselték (Petri Pál Debrecen-vidéki országgyűlési képviselő, Szily Kálmán, Stolpa József, Tasnádi Nagy András, Fáji Fáy István, Mester Miklós).

Budapesten avatták *az első kitüntetéses női doktort*, Hartnagel Erzsébet bölcsészt 1935-ben. Őt követték 1936-ban Radics Ilona és Szöllősy Klára, 1939-ben Kispál Magdolna, 1943-ban pedig Fajcsek Erzsébet és Jóború Magdolna (a népi demokrácia Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumának minisztere) bölcsészek.

Debrecen lényegesen nem maradt el a főváros mellett, hiszen 1938-ban Dienes Éva, 1940-ben Pankotay Ella, 1941-ben Bozóky Mária bölcsészeket avatták kormányzógyűrével.

Dienes Éva avatási képe (1938)

(A sorrend balról jobbra: Hargitai Zoltán, Bodonhelyi József, Dienes Éva, Pagonyi Jenő, Brósz Róbert)

Pankotay Ella avatási képe (1940)

Bozóky Mária avatási képe (1941)

(A sorrend balról jobbra: Vásáry István, Bozóky Mária, Bacsó Jenő)

Sub auspiciis Gubernatoris *avatottak a debreceni egyetemen (1922–1944)*

1. Rusz Sántha István 1922 (jogtudomány)
2. Bacsó Ferenc 1927 (államtudomány)
3. Sályi (Springer) István 1928 (bölcész)
4. Tankó Béla 1931 (bölcész)
5. Kerekes Ernő 1932 (államtudomány)

6. Varga László 1932 (bölcész)
7. Visky Károly 1933 (államtudomány)
8. Papp István 1934 (bölcész)
9. Péter Zoltán 1935 (bölcész)
10. Végh József 1936 (bölcész)
11. Némedi Lajos 1936 (bölcész)
12. Bodonhelyi József 1938 (hittudomány)
13. Brósz Róbert 1938 (jogtudomány)
14. Pagonyi Jenő 1938 (jogtudomány)
15. Hargitai Zoltán 1938 (bölcész)
16. Dienes Éva 1938 (bölcész)
17. Horváth László 1940 (orvos)
18. Pankotay Ella 1940 (bölcész)
19. Bacsó Jenő 1941 (jogtudomány)
20. Vásáry István 1941 (jogtudomány)
21. Bozóky Mária 1941 (bölcész)
22. Kardos Tamás 1941 (bölcész)
23. Harsányi László 1942 (bölcész)
24. Váczi Lajos 1942 (orvos)
25. Ádor Zoltán 1943 (jogtudomány)
26. Győri Béla 1944 (orvos)³

Néhány hallgató, aki ekkoriban kimaradt

1935 és 1944 között más jelöltek is kérték a *sub auspiciis Gubernatoris* felavatásukat. A felterjesztéseket az Egyetemi Tanács megtárgyalta.

1935–36-ban Végh József és Némedi Lajos bölcészek mellett felterjesztették Szép Ödön vegyészt is, de az ő felterjesztése nem lett sikeres.

Voltak olyan kérelmezők is, akik nem feleltek meg a feltételeknek. *Sub auspiciis Gubernatoris* avatásra terjesztették fel Neubauer Pál jogászt államtudományokból, bár ő nem teljesített szigorúan minden szigorlati feltételt, de remélték, hogy a Református Kollégium 1938. október 5-i negyven éves jubileumára ki fogják tűzni az avatását.

Érdekes küzdelem folyt Pankotay Ella és Tatár Miklós avatásra való felterjesztésével kapcsolatban 1938–39-ben. A felterjesztő Csűry Bálint dékán volt.

Sub auspiciis Gubernatoris avatásra terjesztették fel Kertész Antónia bölcészhallgatót (809/1943–44.etsz.), Orsós János egyetemi tanár Király Kálmán végzett szigorló orvost (1350/1943–44.etsz.), illetve előterjesztésre került Szabó Éva orvos (1800/1943–

³ NÉMEDI Lajos, *A Kossuth Lajos Tudományegyetem rövid története 1912–1987*, Debrecen, 1988, 87–89. oldalon található adatai hiányosak és elírásokkal terheltek az itt közölt névsorokhoz képest.

44 etsz.), Szabó Imre Dezsőnek, a bölcsészettudományi kar egyetemi tanárának a lánya. Ezekre az avatásokra sem került sor, bár a feltételeknek megfeleltek a jelöltek.

Darkó Irén (Dr. Kiss Árpádné), az ismert tudós professzor, Darkó Jenő, idősebbik lánya 1943. június 8-án nyújtotta be kérelmét *sub auspiciis Gubernatoris* doktorrá avatása ügyében. Ő 1939–1943 között volt a debreceni Tudományegyetem bölcsészettudományi karának hallgatója, és minden vizsgáját kitüntetéssel abszolválta. 1943 májusában tette le doktori szigorlatát *summa cum laude* eredménnyel francia irodalomtörténet és nyelv fő tárgyból és latin filológia melléktárgyból. Doktori disszertációjának a *L'Ondine de la Motte Fouqué et celle de Girandoux* címet adta.

Azt tapasztalta, hogy ebben az időben, vagyis a Szálasi-korszakban, a hasonló helyzetben levő jelöltek avatására Szegeden is, Budapesten is a Szálasi-kormány küldött ki megbízottat. Mivel el akarta kerülni még a hírért is annak, hogy őt Szálasi égisze alatt avassák fel, így kérelmét visszavonta és ez az avatás is elmaradt.

73/1944-45. etsz. alatt terjesztette fel Erdős Károly dékán Tamássy Jenő Károly jogász *sub auspiciis Gubernatoris* avatás iránti kérelmét. A folyamodó minden előírásnak megfelelt, így kérvényét továbbították a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. Ez a kérelem hosszú időre lekerült a napirendről és nem oldódott meg csak jóval a II. világháború befejezése után. Tamássyt 1947-ben avatták *sub laurea Almae Matris* a jogtudományok doktorává.

Sub laurea Almae Matris avatások Debrecenben (1947–1951)

1946/47. tanévben a kitüntetéses doktoravatás rendje megváltozott. Az 5600/1946. VKM. sz. rendelet 1. §-ának 1. bekezdése szerint „azokat a hallgatókat, akik a tudományegyetemeken valamennyi szigorlatukat kitűnő minősítéssel tették le, és a bírálók értekezését is kitűnőnek minősítették, ünnepélyes formában *sub laurea Almae Matris* kell doktorrá avatni.” A 2. § szerint a szigorlatok kitűnő minősítéséhez a szigorlati bizottság egyhangú véleménye szükséges.

A debreceni egyetemen áttanulmányozták a rendeletet. A karoknak lehetősége volt a rendelet megvitatására, reagálhattak arra, hogy tanulmányi érdekeik szempontjából megfélelőnek tartják-e a rendelkezéseket. Dr. Czeglédy Sándor dékán a debreceni egyetem tanácsa elé terjesztette az egyes karok véleményét.

a) A hittudományi kar egyhangú határozattal fejezte ki, hogy a *sub laurea Almae Matris promotio* feltételül megkívánja a doktori szigorlatnak a kitűnő – *summa cum laude* – feltételeit, valamint a doktori értekezésnek mindkét bíráló által kitűnőnek való minősítését. Szükségesnek tartotta ezen felül azt is, hogy a kar, a szigorlat mérlegelése után, külön határozatot hozzon arról, hogy felterjeszti-e a jelöltet a *sub laurea Almae Matris* avatásra. Az így hozott határozatnak egyhangúnak kellene lennie, vagy legfeljebb egy szavazat lehetne nemleges.

b) A jogi kar azt kérte, hogy a középiskola mind a 8 osztályában elért eredmény és a kitüntetéssel letett érettségi vizsga is feltétele legyen a *sub laurea Almae Matris* avatásnak. Az ünnepélyes avatás kérésének időpontjára feltételt szabott, a megkövetelt szigorlatok és az értekezés megvédésétől számított három éven belül kell benyújtani a kérelmet.

c) Az orvostudományi karon megkövetelnék, hogy a 4 orvosi szigorlat összeredménye külön-külön kitűnő minősítésű legyen, valamennyi orvosi vizsga (16 tárgy és 3 külön osztályozott műtéttani tantárgy – összesen 19 tárgy – közül legfeljebb 2 lehetne jó minősítésű, a szigorlatokat az előírt tanulmányi idő alatt le kell tenni, illetve legfeljebb egy félévvel lehetne megnyújtani. Ez nyilván egy igen szigorú mérce, aminek legfeljebb a hallgatók egy százaléka tudna megfelelni, ezért az orvostudományi karon évente egy doktor, az évfolyam legkiválóbbja volt esélyes az ünnepélyes keretek közötti avatásra.

d) A bölcsészkar kimondta, hogy az ünnepélyes formában való felavatás nem a jelölt kezdeményezésére történik, hanem annak az egyetemi tanárnak az indítványára, akinél a jelölt a fő tárgyból szigorlatot tett. Az indítványt tevő tanárnak kellene megvizsgálnia, hogy az ajánlott jelölt megfelel-e az alaki feltételeknek, azaz kitüntetéses-e az érettségi bizonyítványa és mindig a legjobb eredménnyel végezte-e egyetemi tanulmányait, megvannak-e a jelöltben az eredményes tudományos munkának a tárgyi és egyéni előfeltételei, továbbá részletes bírálatát kellene adnia a jelölt doktori értekezésének. A doktori szigorlatok alkalmával a bölcsészettudományi karon a doktori értekezést is osztályozták és ez is beszámítana a szigorlat összeredményébe.

Összességében az egyetem vezetői megállapították, hogy igen nehéz a különböző karok esetében egységes álláspontot kialakítani, mert más a doktori fokozat jelentősége és megszerzési módja az egyes karokon. A jog- és államtudományi karon, illetve az orvostudományi karon a doktori szigorlatnak tanpályát lezáró és élethivatásokra kvalifikáló cselekmény jellege van, itt a doktori fokozat minden hallgató elé célként van kitűzve, míg a hittudományi és a bölcsészettudományi karon csak a tudományos munkára való bizonyos alkalmassággal rendelkező, végzett hallgatók, esetleg élethivatásukat már évek óta folytató és nem egyszer figyelemre méltó tudományos működést felmutatni tudó egyének doktorálnak. Egészen különlegesnek tartották a hittudományi kar helyzetét, ahol az abszolvált hallgatóknak még az egy százaléka sem jutott el a doktori szigorlatig.

Nagy különbség mutatkozott a szigorlatok terén is. Míg a hittudományi karon a hangsúly a könyv formájában megjelentetett tudományos dolgozaton volt, addig az orvoskaron csak szóbeli vizsgák voltak. A jog- és államtudományi kar felterjesztésében a *sub auspiciis Gubernatoris* előírásaihoz hasonlóan akarták figyelembe venni a 8 középiskolai osztálynak a jeles, illetve kitűnő eredménnyel való elvégzését.

A *sub laurea Almae Matris* avatásoknál a jelölt egy magyar címerrel ékesített vasgyűrűt kapott a díszes doktori oklevél mellé. Az avatáson röviden ismertetni kellett a disszertációt vagy a tudományos munkát (jogászok, orvosok). A disszertációk sok esetben politikai színezetűek voltak (Balogh Elemér, Lakatos Imre).

A ténylegesen megvalósult *sub laurea Almae Matris* avatások azt mutatják, hogy a 14 avatott közül 7 fő a jogi karról, 3 fő a bölcsész-, illetve természettudományi karról, és 4 fő az orvoskarról került felavatásra, nem volt jelölt a hittudományi karról. Megjegyzendő, hogy közöttük volt egy női doktor is, Haberland Katalin ideggyógyász az orvoskarról.

Tóth Ferenc orvos avatása már a tudományegyetem és az orvoskar szétválása után történt meg 1951. március 13-án.⁴ Az orvosok közül többen reménykedtek abban, hogy őket is még *sub laurea Almae Matris* fogják felavatni (Hankiss János, Nagy Tibor), de végül csak „simán” adták át nekik az orvosi diplomát az 1950-es évek elején, a tudományegyetem és az orvosi egyetem szétválása után.

A *sub laurea Almae Matris* avatások ünnepélyes, de egyetemi keretek között zajlottak le. Az átadott gyűrűk vasból készültek. Két változata lelhető fel manapság. Az 1948-ban átadott gyűrű igen szép és dekoratív, a pecsétjén tűzzománcból készült Kossuth-címer látható.⁵ A másikat 1949-ben adták át akkor, amikor az ország címere változott, így arra a kalászos szocialista címert tették rá.⁶

Az orvosok esetében Sántha Kálmán professzor – aki maga is *sub auspiciis Gubernatoris* avatott volt (1929) viselte szívéin a kiváló hallgatók sorsát. Lakatos Imre felterjesztése mögött pedig Karácsony Sándor professzor állt.

Sub laurea Almae Matris avatottak a debreceni egyetemen (1947–1951)

1. Tamássy Jenő 1947 (jogtudomány)
2. Tóth János 1947 (államtudomány)
3. Lakatos (Lipschitz) Imre 1948 (bölcsész)
4. Surányi Sándor 1948 (orvos)
5. Gál Gyula 1948 (jog- és államtudomány)
6. Balogh Elemér 1949 (bölcsész)
7. Haberland Katalin 1949 (orvos)
8. Hubay Pál 1949 (jog- és államtudomány)
9. Ács Imre 1949 (jog- és államtudomány)
10. Farkas József 1949 (jog- és államtudomány)
11. Szabó Emil 1949 (jog- és államtudomány)
12. Gábor Aurél 1950 (orvos)
13. Medgyesi Pál 1950 (természettudomány, matematika)
14. Tóth Ferenc 1951 (orvos)

⁴ A család közlése szerint ő már nem kapott gyűrűt.

⁵ Surányi Sándor orvosprofesszor a DEOC Múzeumának ajándékozta a saját példányát.

⁶ Ács Imre, Farkas József és Szabó Emil ilyet kapott.

Surányi Sándor sub laurea Almae Matris gyűrűje (1948)

Szabó Emil sub laurea Almae Matris vasgyűrűje (1949)

Egy új rendszer

1950-ben szovjet mintát követve alapjaiban megváltozott a tudományos címek és fokozatok rendszere. eltörölték a doktori szigorlat rendszerét és helyette államvizsgát és diplomamunkát rendszeresítettek. Bevezették az aspirantúrát, a kandidátusi és a tudományok doktora fokozatokat. Tudományos fokozatot szervezett formában, disszertáció benyújtásával lehetett szerezni.

1951-ben, megszűnt az egyetemi doktori fokozat megszerzésének a lehetősége. Az egyetemek elvesztették jogukat doktori cím adományozására, és a bevezetett kandidátus és tudományok doktora fokozatok odaítélésében nem kaptak szerepet. A doktori cím megszüntetése különösen sérelmes volt az orvosok és jogászok számára, hiszen ők a cím

használatával igazolhatták magas szintű képzettségüket pácienseik és klienseik előtt. 1952. január 1-től a doktori diploma helyett az oklevél megjelölést kellett használni.

Az egyetemi doktorátust az 1956. évi 26. számú törvényerejű rendelet állította vissza, de az 1957-től szerzett bölcsészettudományi doktori, természettudományi doktori fokozat nem számított tudományos fokozatnak. A tudományos fokozatok átalakított rendszere meggyökeresedett és lényegében a rendszerváltoztatásig változatlan maradt.

1957-ben tehát az egyetemek visszanyerték doktoráltatási jogukat, és a kitüntetéses doktoravatások ezután *sub auspiciis Rei Publicae Popularis* (a Népköztársaság védnökségével) történtek 1994-ig, majd utána az államforma változása miatt *sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae* (a Magyar Köztársaság Elnökének védnökségével).

Dr. Kántor Sándorné Varga Tünde *sub auspiciis Rei Publicae Popularis* gyűrűje (1977)

Nagy változás 1984-ben következett be, amikor az egyetemi doktori cím megszerzéséhez előírták a disszertáció megvédésén túl egy idegen nyelvből a középfokú nyelvvizsga letételét. Ezután a doktorátust megszerzők a *doctor universitatis* (egyetemi doktor) címet kapták.

Sub auspiciis Rei Publicae Popularis *avatások* – KLTE, DATE (1960–1994)

1. Kántor Sándor 1960 (matematika)
2. Havas László 1964 (klasszika-filológia)
3. Losonczy László 1965 (matematika)
4. Kocsány Piroska 1970 (német)
5. Nagy Béla 1970 (matematika)
6. Némedi Dénes 1972 (társadalomtudomány)
7. Kiss Sándor 1972 (francia)
8. Dévai György 1972 (biológia)
9. Demény András 1977 (fizika)
10. Harcsáné Marossy Katalin 1977 (kémia)
11. Kántor Sándorné Varga Tünde 1977 (matematika)

12. Kósa Lászlóné Oláh Julianna 1977 (német)
13. Sailer Kornél 1980 (fizika)
14. Raics Péter 1980 (fizika)
15. Fazekas Gábor 1981 (matematika)
16. Nábrádi Zoltánné Ruzskay Julianna 1982 (angol)
17. Pepó Pál 1984 (agrár)
18. Pepó Péter 1984 (agrár)
19. Kovács Zoltán 1988 (matematika)
20. Lantos Zsuzsa 1988 (fizika)
21. Boros Zoltán 1994 (matematika)

Sub auspiciis Rei Publicae Popularis *avatások* – DOTE (1960–1991)

1. Juhász Nagy Sándor 1960
2. Óvári Imre 1960
3. Szegedi Gyula 1962
4. Zs.-Nagy Imre 1962
5. Horkay Irén 1963
6. Jakó János 1964
7. Bencsik Róza 1965
8. Szabó Judit 1966
9. Vincze Piroska 1966
10. Balázs Csaba 1968
11. Csomós Judit 1968
12. Fekete Béla 1968
13. Petrányi Julianna 1968
14. Csákó György 1969
15. Oláh Éva 1969
16. Szeverényi Mihály 1972
17. Marschalkó Márta 1972
18. Hajdú László 1973
19. Szűcs Géza 1973
20. Matesz Klára 1974
21. Jenei Katalin 1984
22. Szegedi Andrea 1991

Az avatásokon a népi demokráciát államfő, helyettese vagy megbízottja képviselte.⁷

⁷ Pl. Dobi István, Losonczy Pál, Straub F. Brunó, Cseterki Lajos, Kisházi Ödön, Trautmann Rezső, Kállai Gyula, Nagy Sándor, Petri Gábor, Polinszky Károly.

A legújabb avatások

A doktori képzés és fokozatszerzés egész korábbi rendszerét az 1993-as felsőoktatási törvény változtatta meg, amely a PhD képzést és a doktori iskolákat hozta létre. A diszsertációval szemben támasztott követelmények lényegében – egyes kisebbségben maradt vélemények szerint – a kandidátusi disszertációéval egyeztek meg.

„Az egyetem – a köztársasági elnök előzetes hozzájárulásával – Promotio sub auspiciis praesidentis Rei Publicae kitüntetéssel avatja doktorrá azt, aki középiskolai, egyetemi és doktori tanulmányait kiváló eredménnyel végezte. Az adományozás részletes feltételeit az oktatási miniszter állapítja meg.” 1993. évi LXXX. törvény 100. § (2) bek.⁸

A 2000-es évek elején a *sub auspiciis* doktoravatás feltételeit a következőképpen határozta meg a 79/2006 (IV.5.) Kormányrendelet 26. §-a:

„(1) Kitüntetéssel avatható doktorrá az a személy, akinek

(a) a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 28–29. §-ai alapján végzett tanulmányai során a 9. évfolyamtól kezdődően az egyes évfolyamok tanulmányi követelményeiről kapott bizonyítványában, továbbá az érettségi bizonyítványában minden jegye jeles (5), szorgalmának értékelése pedig példás (5);

(b) az osztott képzésben alap- és mester szakon vagy az egységes, osztatlan képzésben végzett tanulmányai során letett valamennyi kötelező vizsgája jeles (5), vagy a felsőoktatási törvény 57. §-a 2. bekezdésének megfelelően az adott értékelési rendszerben jeles (5) eredménynek felel meg;

(c) a doktori tanulmányai során a letett kötelező vizsgáinak eredmény jeles (5), továbbá a fokozatszerzési eljárás során doktori szigorlatának minősítése *summa cum laude*, a doktori védésen nyújtott teljesítményét pedig a meghatározott értékelési rendszerben a legmagasabbra értékelték. . .

27. § (1) Kitüntetéses doktorrá avatáshoz való hozzájárulás érdekében a felsőoktatási intézmény javaslata alapján az oktatási miniszter tesz előterjesztést a köztársasági elnöknek.

(2) Az előterjesztéshez a felsőoktatási intézmény rektora megküldi az oktatási miniszternek azon dokumentumok hiteles másolatát, amelyek tanúsítják, hogy a jelölt megfelel a 26. §-ban meghatározott feltételeknek.

(3) A kitüntetéses doktorok avatásukkor a Magyar Köztársaság címerével ellátott, 8 g súlyú 14 karátos aranygyűrűt kapnak kitüntetésként.

(4) A kitüntetéses avatással kapcsolatos kiadások fedezetéről a javaslatot tevő intézmény gondoskodik.”

⁸ Ugyanerről a későbbi módosító törvény így rendelkezett: „A felsőoktatási intézmény rektora – a köztársasági elnök előzetes hozzájárulásával – PROMOTIO SUB AUSPICIIS PRAESIDENTIS REI PUBLICAE kitüntetéssel avatja doktorrá azt, akinek a középiskolában és a felsőoktatási intézményben, valamint a doktori képzésben folytatott tanulmányai során a teljesítményét mindig a legmagasabbra értékelték, feltéve továbbá, hogy a doktori fokozatszerzési eljárás során is kiemelkedő teljesítményt nyújtott. A kitüntetéses doktorrá avatás részletes feltételeit a Kormány állapítja meg.” 2005. évi CXXXIX. törvény 65. §. (1) bek.

A szabályokat a Debreceni Egyetem az alábbiak szerint képezte le 2008-ban született Doktori szabályzatában:

„20. § *A kitüntetéses doktorrá avatás*

(1) *Az Egyetem – a köztársasági elnök előzetes hozzájárulásával – »Promotio sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae« kitüntetéssel avatja doktorrá azt, aki középiskolai, egyetemi és doktori tanulmányait az oktatási miniszter által megszabott feltételek szerint kiváló eredménnyel végezte.*

(2) *A kitüntetéses doktorrá avatást az érintett jelölt a doktori iskola tanácsához benyújtott írásbeli kérelemben kezdeményezheti. A kar doktori iskola tanácsa a kérelmet – javaslatával – az Egyetem Doktori Tanácsának elnökéhez továbbítja. A kérelem támogatásáról az Egyetem Doktori Tanácsa dönt.»*

Nyul Gábor sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae gyűrűje (2007)

Sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae avatások (2004–2012)

1. Győry Máté 2004 (matematika)
2. Katona Gábor 2006 (fizika)
3. Nyul Gábor 2007 (matematika)
4. Varga Éva 2012 (orvos)

A PhD fokozat bevezetése után a TTK-sok közül két matematikus és egy fizikus doktorjelöltet avattak kitüntetéssel államfő, Mádl Ferenc (2004), illetve Sólyom László (2006, 2007) jelenlétében.

Az orvosok közül 2012. november. 24-én a doktor- és díszdoktoravató ünnepségen került sor Varga Éva *sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae* kitüntetéses avatására, de ezen Áder János államfő nem tudott részt venni.

Legfontosabb források és szakirodalom jegyzéke

1. LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

Hajdú-Bihar Megyei Levéltár

A Debreceni Tudományegyetem Rektori Hivatalának iratai (1914–1944)

A Debreceni Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának iratai (1914–1944)

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Kézirattára

A Debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem (1921–1945), Kossuth Lajos Tudományegyetem (1952–1999) Egyetemi Tanácsának jegyzőkönyvei

Debreceni Egyetem Rektori Hivatalának irattára

Doktori anyagkönyvek

Eredeti diplomák betűrendes nyilvántartása (1914–2012)

Felavatott doktorok törzskönyvei (1914–2012)

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara irattára

A Debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem (1921–1945), Kossuth Lajos Tudományegyetem (1952–1999) Bölcsészettudományi Kara Tanácsának jegyzőkönyvei (1914/15–1942/43, 1946-tól 2000-ig)

Debreceni Egyetem Orvostudományi Centrum Elnöki Hivatala irattára

A Debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem (1921–1945) Orvostudományi Karának jegyzőkönyve (1918/1921–1949/1950)

Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsának jegyzőkönyvei (1950/51-től)

2. FORRÁSKIADVÁNYOK

A Debreceni (m. kir. Tisza István) Tudományegyetem (1914/15–1941/42) évkönyvei és almanachjai

A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem évkönyvei (1973/74–1985/1990, 1995/1996–1998/1999).

DOTÉ évkönyvek (1965/1966–1984/1985)

3. EGYETEMTÖRTÉNETI FELDOLGOZÁSOK

- 25 éves a Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Kara 1949–1974, szerk. CSIKAI Gyula, Debrecen, 1975.
- 50 éves a Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Kara, szerk. LENKEY Béla, Debrecen, 2000.
- 60 éves a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kara 1949–2009, szerk. BÉRCZES Attila, Debrecen, 2009.
- A Kossuth Lajos Tudományegyetem rövid története 1912–1987, szerk. NÉMEDI Lajos, Debrecen, 1998.
- A Debreceni Egyetem története 1912–2012, szerk. OROSZ István, ifj. BARTHA János, Debrecen, 2012.
- A debreceni Tudományegyetem jogász rektorai (1915–1947), szerk. P. SZABÓ Béla, MADAI Sándor, Debrecen, 2002.
- A debreceni Tudományegyetem jogtanárai (1914–1949), szerk. P. SZABÓ Béla, MADAI Sándor, Debrecen, 2004.
- BOT György, KAPUSZ Nándor, *Nyolcvanéves a debreceni orvoscépzés*, Debrecen, 1998.
- HOLLÓSI GÁBOR, *A debreceni Jog- és Államtudományi Kar története (1914–1949)*, Debrecen, 2007.
- KAPUSZ Nándor, PETROVICS Alica, VÁSÁRHELYI Ferencné, *Kilencvenéves a debreceni orvoscépzés*, Debrecen, 2008.
- KOZÁK Miklós–MCINTOSH Richard William, *A Debreceni Egyetem Ásvány és Földtani Tanszékének története*, Debreceni Szemle, (2009/2), 218–232.
- MUDRÁK József, *A Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Története 1914–1949*, PhD értekezés (Kézirat), Debrecen, 2007.
- SIRÓ Béla, *Fejezetek a debreceni Ideg és Elmeógyógyászati Klinika történetéből*, I, Debrecen, 2001.
- SIRÓ Béla, *Fejezetek a debreceni Ideg és Elmeógyógyászati Klinika történetéből*, II, Debrecen, 2012.
- SZENTPÉTERI KUN Béla, *Az egyetem alakulás története = A debreceni Kollégium története*, II/2, Debrecen, 1941.
- SZENTPÉTERI KUN Béla, *A Tisza István Tudományegyetem: Cíviss professzorok*, Budapest 1940.
- TAR Károly, *A Debreceni Egyetem Meteorológiai Tanszékének múltja és eredményei*, Debreceni Szemle, (2010/4), 254–261.
- VARGA Zoltán: *A Debreceni Tudományegyetem története I, 1914–1944*, Debrecen, 1967.

4. EGYÉB FORRÁSOK

- 90 éves a szegedi természettudományi képzés, szerk. CSÁKÁNY Béla, Szeged, 2011.
- Tankó Béla (1905–1974), szerk. FÉSÜS László, Debrecen, 1998 (A debreceni orvosképzés nagy alakjai 13).
- Pedagógusok arcképcsarnoka, szerk. UNGVÁRY János, Debrecen, 2002–2012.
- KÁNTOR Sándorné, Lakatos Imre, *a szintetikus modernizmus alapozója*, Debreceni Szemle, (1998/2), 273–283.
- KÁNTOR Sándorné, *Híres matematikatanárok és tanítványok a debreceni iskolákban*, Budapest, 2007.
- LAMPÉ László, BATÁR István, SZÁLLÁSI Árpád, *A magyar szülészeti-nőgyógyászat története*, Budapest, 2009.
- MAJERSZKY Klára, *A Sántha-ügy*, Budapest, 1997.
- NÓGRÁDY Árpád, PÁLFFY Géza, VELKEY Ferenc, *Magyar uralkodók*, Debrecen, 2006.
- PAPP József, *Hagyományok és tárgyi emlékek az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen*, Budapest, 1982.

Családi és személyes archívumok, korabeli képek, újságcikkek és dokumentumok
Életrajzi Lexikon I–VI.
Pallas Nagy Lexikon
Révai Lexikon